

مشکلات محیط‌زیستی ناشی از تغییر وضعیت آب‌وهوا

وارونگی دما

دو حالت آب‌وهوایی عمدتاً وجود دارد:

۱. **عادی:** با افزایش ارتفاع، دمای هوا کاهش می‌یابد که خود دلیل جابه‌جایی راحت هوا در سطح زمین است.
۲. **وارونگی:** در ماه‌های سرد سال هوای سرد و سنگین مجاور مانع از جابه‌جایی هوا می‌شوند، که خود دلیل آلودگی هوا در این فصل است.

بحران ریزگردها

شامل گرد و غباری است که وارد هوای هر کشور می‌شود.
راه مقابله با آن: احیای تالاب‌ها و تأمین حَقابه‌های رودخانه‌ها، اجرای طرح مهار بیابان‌ها، تغییر در شیوه کشت و ...

منابع آب ایران

درس ۶

در این درس می‌فواهیم از آب و نحوه تأمین آن در کشورمان صحبت کنیم.

آب مصرفی و آب قابل دسترسی

ابتدا باید بگوییم که بین آب مصرفی و آب قابل دسترسی چه تفاوتی است.
آب مصرفی، همان‌طور که از نامش پیداست آن آبی است که هر خانوار برای رفع نیاز خود استفاده می‌کند؛ اما آب قابل دسترسی، آبی است که در طبیعت موجود است و می‌توان از آن استفاده کرد؛ البته ممکن است که استفاده نشود. منبع این آب‌ها ریزش‌های جوی است؛ اما آب مصرفی از دو شیوه که یکی بارش باران و آب‌شدن برف‌ها در فصول سرد و دیگری استخراج آب‌های فرورفته به داخل زمین در فصل گرم است، تأمین می‌شوند.

کشور ما همیشه دچار کم‌آبی بوده و برای رفع این مشکل در گذشته از قنات استفاده می‌شده است.

۱. بارش بیشتر موجب آبدهی بیشتر رودها در اواخر پاییز و اوایل بهار می‌شود.
۲. ناهمواری و جهت رودها موجب شده است که هرچه از غرب به شرق برویم آبدهی آن‌ها کمتر شود.
۳. رودهایی که از کوه‌های بلند تغذیه می‌شوند، دائمی و اگر در نواحی مرطوب جاری شوند، آبدهی آن‌ها بیشتر است.
۴. رودهای مناطق نسبتاً خشک، طغیانی و اتفاقی هستند و مقدار آب آن‌ها در زمان‌های مختلف متفاوت است.

ویژگی‌های ایران

تأثیر ناپاوری در اقتصاد جهان

با وجود شرکت همه کشورهای جهان در اقتصاد جهانی، جایگاه همه آنان در آن یکسان نیست. این تفاوت جایگاهها موجب تأثیر گوناگون بر زندگی مردم شده است.

پیشینه اقتصاد جهانی

اگرچه در گذشته تجارت بیشتر در سطح ملی انجام می‌شد، اما با گسترش راهها، کاروان‌سراها و استفاده از چارپایان در مبادله‌ها، تجارت با راههای کمی دورتر نیز امکان پذیرفت. بعدها با اختراع کشتی، مبادلات بین کشورهای گوناگون و مسیرهای بسیار دور میسر شد. تا قرن پانزدهم شبکه راههای به هم پیوسته جاده ابریشم، از چین تا دریای مدیترانه را فرا گرفته بود و بزرگ‌ترین شبکه دادوستد جهانی محسوب می‌شد. در عصر اکتشافات جغرافیایی و با پیشرفت دریانوردی، اروپاییان شروع به ایجاد مستعمره و غارت منابع این سرزمین‌ها کردند. با وقوع انقلاب صنعتی، استعمارگری اروپاییان گسترش یافت؛ چرا که برای تولید کالاهای صنعتی به مواد خام و اولیه گران‌بها مثل طلا و الماس نیاز داشتند.

این ثروت رایگان و ارزان قیمت موجب رشد سریع کشورهای اروپایی شد.

پس از پایان جنگ جهانی اول و دوم نهضت‌های استقلال‌طلبانه‌ای در این کشورها شکل گرفتند و با درآمدن از زیر یوغ استعمار به عضویت سازمان ملل درآمدند.

وقتی که این اتفاق‌ها افتاد، اگرچه دوره استعمار کهن به پایان رسید، اما این رابطه نابرابر ادامه یافت و شکل پیریزی به خود گرفت.

پس از جنگ جهانی دوم کشورهای جهان به دو بخش بلوک غرب (سرمایه‌داری) و بلوک شرق (کشورهای کمونیست) تقسیم شدند. کشورهای صنعتی که دچار خسارت‌های زیادی شدند، برای همین کشورهای بلوک غرب به رهبری آمریکا برای بهره‌برداری از منابع کشورهای دیگر و جلوگیری از گسترش کمونیسم، شروع به صادرات سرمایه، علاوه بر کالا، کردند. این کار موجب ایجاد «کارخانه‌های مونتاژ» در کشورهای دیگر شد.

۱. در این دوره هم کشورهای عقب‌مانده، همچنان مواد خام و اولیه صادر می‌کردند.
۲. گسترش شرکت‌های چندملیتی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این دوره بود.

شرکت‌های چندملیتی

این شرکت‌ها نقش مهمی در تجارت جهانی دارند. شعبه اصلی آن‌ها در کشورهای مادر یا به عبارت دیگر کشورهای صنعتی و پیشرفته است و طراحی عمده فناوری آن‌ها در این کشورها صورت می‌گیرد؛ اما نکته مهم این است که برای تولید و فروش کالاهای خود شرکت‌های وابسته و همان‌طور که گفته شد، کارخانه‌های مونتاژ را در کشور میزبان قرار دادند.

صنایع و بانک‌های آمریکای شمالی، اروپای غربی و ژاپن به شکل عمده در سایر کشورهای جهان سرمایه‌گذاری کردند و حتی آمریکا برای سرمایه‌گذاری به شرکت‌های خود کمک کرد.

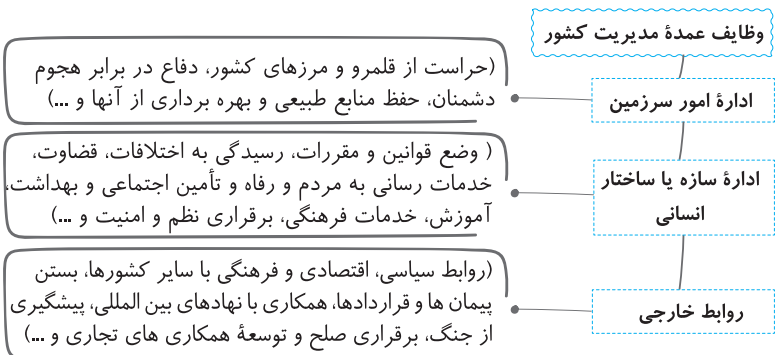
ملت عبارت است از جمعیتی که در قلمرو یک سرزمین مشخص جمع شده‌اند و دارای اشتراکات تاریخی، زبانی، مذهبی و اقتصادی هستند.

هویت یک ملت، ریشه در تاریخ و فرهنگ آن‌ها دارد و طی نسل‌های متوالی پدید می‌آید. به دلیل همین اشتراکات است که با یکدیگر احساس هم‌بستگی دارند. البته این احساس تا زمانی خوب است که دچار ناسیونالیسم افراطی نشوند.

۳. حکومت

هر کشور برای ادارهٔ امور خود به نظام مدیریت نیاز دارد.

وظایف حکومت

الگوی مدیریت سیاسی فضا

حکومت‌ها بر اساس فضای جغرافیایی و توزیع قدرت در پهنهٔ کشور تقسیم‌بندی می‌شوند.

انواع نظام‌های سیاسی	
۱. تک‌ساخت	انتشار از اروپا و فرانسه اگرچه در این نظام کشور به قسمت‌های کوچک‌تر تقسیم می‌شود، اما حکومت مرکزی است که محدودهٔ قدرت آن‌ها را مشخص می‌کند. تنها سطح قانون‌گذاری = مجلس قوانین همسان در سطح کشور
۲. فدرال	تقسیم کشور به ایالات و تفویض قدرت به آن‌ها سطوح قدرت: فدرال و ایالت علاوه بر وجود حکومت و تصمیم‌گیری در سطح ملی، در سطح ایالات قانون‌گذاری انجام می‌شود. حکومت در نقش ارتباط‌دهنده و هماهنگ‌کنندهٔ ایلات ایالات در دفاع، سیاست خارجی و واحد پول از دولت مرکزی تبعیت می‌کنند.
۳. ناحیه‌ای و ترکیبی	در این نوع حکومت در اکثر کشور به شکل تک‌ساخت انجام می‌شود؛ اما در چند قسمت مناطق خودمختار وجود دارد.

۱۸۱. تمام عبارات، مفهوم نادرستی از «متروپل» را بیان می کنند؛ به جز:

- ۱) از نظر جریان کالا، خدمات و رفت و آمد افراد، با محدوده جغرافیایی پیرامون خود ارتباط دارد.
- ۲) براساس رتبه بندی سکونتگاه‌ها، در ردیف‌های میانی هرم قرار دارد و خدمات متنوعی ارائه می کند.
- ۳) ساکنین آن مسافت زیادی را برای دریافت خدمات طی می کنند، به همین دلیل فاقد آستانه نفوذ است.
- ۴) بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر در یک کشور است که پایتخت نامیده می شود و بر سایر سکونتگاه‌ها برتری دارد.

۱۸۲. از شکل مقابل، چه نتیجه‌ای می توان گرفت؟

- ۱) هرچه از قاعده هرم به بالا برویم، تعداد جمعیت کمتر می شود.
- ۲) هرچه از قاعده هرم به بالا برویم، تنوع جمعیت کمتر می شود.
- ۳) هرچه از قاعده هرم به بالا برویم، تعداد خدمات بیشتر می شود.
- ۴) هرچه از بالای هرم به سمت قاعده هرم برویم، جمعیت بیشتر می شود.

۱۸۳. کدام گزینه در رابطه با مهاجرت روستا به شهر درست است؟

- ۱) از عوامل دافعه روستاها می توان به کمبود فرصت شغلی، درآمد و زمین اشاره کرد.
- ۲) یکی از مصادیق شهرگرایی، رواج رفتار شهری در بین روستاییان مهاجر در شهر است.
- ۳) مهاجرت روستا به شهر در دوران انقلاب صنعتی، سریع و در کوتاه مدت رخ داد.
- ۴) برخلاف ورود کشورهای آفریقایی و آسیایی به دوره صنعتی شدن، سرعت این مهاجرت به آرامی بود.

۱۸۴. کدام گزینه، دلیل مناسبی برای جمله زیر است؟

«بین درآمد شهرنشینان و روستانشینان شکاف و نابرابری زیادی وجود دارد.»

- ۱) در بسیاری از نواحی روستایی جهان، میزان فقر بیشتر از نواحی شهری است.
- ۲) در بسیاری از کشورها، بیشترین سرمایه گذاری‌ها به شهرها اختصاص دارد.
- ۳) ایجاد فرصت‌های شغلی در نواحی شهری از مناطق روستایی بیشتر است.
- ۴) زندگی روستاییان عمدتاً به درآمد حاصل از کشاورزی وابسته است.

۱۸۵. همه عبارات‌ها، مفهوم درستی از «منطقه مادرشهری» را بیان می کنند؛ به جز:

- ۱) به تدریج و با گسترش حمل و نقل و وسایل ارتباطی، به وجود آمده است.
- ۲) با افزایش جمعیت مادرشهرها و گسترش حومه‌های پیرامونی، به وجود می آید.
- ۳) با مهاجرت گسترده مردم از نقاط مختلف یک کشور به مادرشهر ملی، به وجود می آید.
- ۴) از کنار هم قرار گرفتن چندین حومه، شهرک اقماری و حداقل یک مادرشهر، به وجود آمده است.

۱۸۶. عبارت زیر با کدام ویژگی عمده برنامه آمایش سرزمین متناقض است؟

«در گسترش شهر تهران به درآمدهای توجیه چندانی نشد؛ همچنین این شهر از هر قشر و فرهنگی مهاجر پذیرفته است که موجب تضاد و تقابل در بین مردم آن شده است.»

- ۱) توجه به همه ابعاد توسعه
- ۲) توجه به عدالت در توسعه
- ۳) توزیع متوازن در توسعه
- ۴) توجه به محیط زیست

۲۸۴. کدام گزینه در ارتباط با مادرشهرها و کلان‌شهرها درست است؟

- ۱) بزرگترین و مهمترین شهر هر ناحیه را مگاسیتی می‌گویند.
- ۲) به شهرهایی با جمعیت بیش از ده میلیون متروپل می‌گویند.
- ۳) با افزایش مادرشهرها و گسترش حومه آن‌ها منطقه مگالاپلیسی به‌وجود می‌آید.
- ۴) برخی شهرها که نقش مهمی در اقتصاد دارند ورلدسیتی می‌گویند.

۲۸۵. کشتی‌های «رو - رو» چه ویژگی دارند؟

- ۱) حمل کانتینر
- ۲) حمل وسایل نقلیه چرخ‌دار
- ۳) حمل نفت و گاز
- ۴) اقیانوس‌پیما بودن

۲۸۶. عبارت زیر مثالی برای کدام یک از انواع موقعیت‌هاست؟

«همراه پدر و برادرم برای تماشای مسابقه فوتبال به ورزشگاه رفتیم. جایگاه ما پشت دروازه تیم آبی بود. من بین برادر و پدرم نشسته بودم. درنهایت تیم آبی پیروز مسابقه شد.»

- ۱) موقعیت نسبی
- ۲) موقعیت ریاضی
- ۳) موقعیت مطلق
- ۴) موقعیت طبیعی

۲۸۷. همه گزینه‌ها در رابطه با کل‌نگری درست هستند به‌جز:

- ۱) مطالعه همه‌جانبه پدیده‌ها با تمام ویژگی آن‌ها در مکان، نوعی کل‌نگری است.
- ۲) جغرافی دان هنگام مطالعه یک پدیده باید از تمام علوم مرتبط با آن مطلع باشد.
- ۳) چون محیط جغرافیایی حاصل روابط انسان با محیط است، باید از این رویکرد استفاده شود.
- ۴) چون اجزای محیط در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند، باید از این رویکرد استفاده کرد.

۲۸۸. دوری یا نزدیکی به دریا چه تأثیری بر سواحل شمالی دریای خزر دارد؟

- ۱) مانع صعود ابر
- ۲) افزایش بارش
- ۳) شرجی شدن هوا
- ۴) صعود هوای مرطوب

۲۸۹. تعداد سکونت‌گاه‌های ایران در مناطق پای‌کوهی و جمعیت آنها است.

- ۱) بیشتر - متراکم
- ۲) کمتر - متراکم
- ۳) بیشتر - بدون تراکم
- ۴) کمتر - بدون تراکم

۲۹۰. علت تولید انواع محصولات باغی در کشور ما چیست؟

- ۱) آب فراوانی که در کشور ما وجود دارد.
- ۲) روند روبه‌رشد صنایع تبدیلی
- ۳) زیرا محرک اصلی نوآوری است.
- ۴) اختلاف دمای کشور ما

۲۹۱. کدام گزینه در رابطه با مهاجرت درست می‌باشد؟

- ۱) عبارت است از جابه‌جایی بین دو واحد جغرافیایی
- ۲) از انواع مهاجرت داخلی می‌توان تبعید را نام برد.
- ۳) دو نوع مهاجرت وجود دارد: ۱. داخلی ۲. خارجی
- ۴) جابه‌جایی از محله‌ای به محله‌ای دیگر مهاجرت محسوب می‌شود. های مربوط به تجارت و گردشگری

۲۹۲. در رابطه با استقرار مراکز پرفشار می‌توان گفت:

- ۱) در منطقه جنب حاره‌ای توده‌های هوا در حوالی مدار رأس‌السرطان فرومی‌نشینند.
- ۲) در نواحی پرفشار، فرونشینی هوا موجب صعود هوا و عدم بارش می‌شود.
- ۳) در مناطق قطبی به‌علت کم‌فشار بودن امکان صعود هوا وجود ندارد.
- ۴) در این مناطق جهت کوه‌ها مانع رسیدن هوای مرطوب به طرف دیگر می‌شوند.

۱۴. **گزینه ۴** بررسی عبارت‌های نادرست:

پ) گستردگی کشور ما در عرض‌های جغرافیایی موجب تنوع آب‌وهوای آن شده است نه محدودیت آن. / ت) کشور ما در عرض‌های ۲۵ تا ۴۰ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی واقع شده است. *صفحه ۱۳*

۱۵. **گزینه ۳** الف) روش مطالعه در جغرافیا

پنج مرحله دارد (رد گزینه‌های «۲» و «۴»). / ب) مراحل پژوهش به ترتیب ۱. طرح سؤال و بیان مسئله ۲. فرضیه‌سازی ۳. جمع‌آوری اطلاعات ۴. پردازش اطلاعات ۵. نتیجه‌گیری (رد گزینه‌های «۱» و «۲»). / پ) در مرحله اول؛ یعنی طرح سؤال و بیان مسئله، پژوهشگر در رابطه با علت انجام پژوهش از خود می‌پرسد. *صفحات ۱۰، ۱۱ و ۱۲*

۱۶. **گزینه ۳** بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: بیشتر این ناهمواری‌ها طی دوران اول تا سوم زمین‌شناسی به وجود آمده‌اند. / گزینه «۲»: عملکرد انسان موجب تسریع تغییرات شده نه کندی آن. / گزینه «۴»: پیدایش نهایی این ناهمواری‌ها به اواخر دوره سوم زمین‌شناسی بازمی‌گردد. *صفحه ۲۲*

۱۷. **گزینه ۳** دقت کنید: گزینه «۱» تعریف

ناهمواری‌های مریخی و گزینه «۴» تعریف گنبد نمکی است. *صفحات ۲۶ و ۲۸*

۱۸. **گزینه ۲** بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: غرب-مرکز-مرکز-شمال / گزینه «۳»: شمال-غرب-شرق-مرکز / گزینه «۴»: شمال-شمال-مرکز-شرق *صفحات ۲۳ و ۲۵*

۱۹. **گزینه ۱** این عبارت توصیف کوه‌های

زاگرس که در غرب ایران کشیده شده است. *صفحه ۲۶*

۲۰. **گزینه ۳** دلایل ناپایداری دامنه شمالی

البرز: شیب زیاد دامنه‌ها، افزایش وزن دامنه‌ها و حجم زیاد رسوبات فرسایش‌یافته. *صفحه ۲۴*

۲۱. **گزینه ۴** جهت کوه‌های تالش شمالی

- جنوبی است (↓) حال اگر آن را ۹۰ درجه بچرخانیم، به این شکل در می‌آید (→) یعنی موازی رشته‌کوه‌های البرز. *صفحه ۲۴*

۲۲. **گزینه ۲** بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: کوه‌های شرق و جنوب شرقی / گزینه «۳»: زاگرس / گزینه «۴»: زاگرس *صفحات ۲۳ و ۲۹*

۲۳. **گزینه ۴** بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه

«۱»: عوامل طبیعی تغییر در زاگرس. / گزینه «۲»: عوامل طبیعی تغییر در دشت‌ها. / گزینه «۳»: عوامل انسانی تغییر در جلگه‌ها و زاگرس. *صفحات ۲۷ و ۳۰ و ۳۲*

۲۴. **گزینه ۴** در کوه‌های زاگرس، شیب عمومی

در غرب بیشتر است تا شرق. *صفحه ۶۲*

۲۵. **گزینه ۲** دلیل تمرکز سکونتگاه‌ها یا

تراکم آن‌ها در نیمه غربی، رابطه نزدیک تراکم جمعیت یا ناهمواری است. *صفحه ۲۱*

۲۶. **گزینه ۲** عبارت‌ها به ترتیب مربوط به:

الف) زاگرس، / ب) شرقی و جنوب شرقی، / پ) شمال خراسان، البرز، شمال خراسان و / ج) دشت‌ها. *صفحات ۲۳ و ۲۹*

۲۷. **گزینه ۴** بررسی عبارت‌های نامربوط:

ب) در کوهستان چندان آفتاب نمی‌بینیم. این عبارت مربوط به دشت است. / پ) آسمان کوهستان غالباً ابری است و اصلاً به درد رصد ستارگان نمی‌خورد. این عبارت هم مربوط به دشت است. / ت) زمین کوهستان سفت است و برای کشاورزی مناسب نیست. این عبارت مربوط به جلگه می‌باشد. *صفحه ۲۹*

۲۸. **گزینه ۲** الف) موارد ذکرشده در این

عبارت از مزایای اقتصادی دشت هستند نه کوه زاگرس. / ب) این ناهمواری‌ها در کوهستان‌های شرقی و جنوب شرقی دیده می‌شوند. *صفحه ۲۷*

۲۹. **گزینه ۴** توضیح: برخی دشت‌ها در

دوران قدیم وجود داشته‌اند و با گذشت زمان در اثر فرسایش بادی دشت‌های جدید روی آن‌ها شکل گرفته است. مثل دشت لوت. *صفحه ۳۰*

۳۰. **گزینه ۲** برخورد خرده‌صفحات کوه‌های

بشاگرد را تشکیل داده‌اند. این دو خرده‌صفحه صفحات ایران و عمان هستند. *صفحه ۲۹*

۳۱. **گزینه ۳** توده هوا، حجم بزرگی از هوا

است که دارای ویژگی‌های به‌خصوص و همسان از نظر دما و رطوبت در سطح افقی صدها کیلومتری باشد. *صفحه ۳۸*

۲۷۷. **گزینه ۲** سرعت هوازدگی در سنگ‌های مختلف با توجه به جنس آن‌ها در مناطق گوناگون متفاوت است. سنگ گرانیتی نسبت به سایر سنگ‌ها دیرتر دچار هوازدگی می‌شود.
بازدهم صفحه ۴۱

۲۷۸. **گزینه ۱** بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه ۲: «هاکی از کانادا (مبدأ) به آمریکا گسترش یافت. / گزینه ۳: «یکسان‌سازی فرهنگی پدیده‌ای خطرناک است نه مثبت. / گزینه ۴: «پدیده‌ها می‌توانند به‌شکل غیرمستقیم پخش شوند.
بازدهم صفحه ۸۱

۲۷۹. **گزینه ۱** عبارت ذکرشده مربوط به کشت غله تجاری است. بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه ۲: «دامداری تجاری گزینه ۳: «پلاتینشن گزینه ۴: «این گزینه به کشت غله تجاری مربوط است؛ ولی قرن ۲۱ غلط است بلکه ۲۰ باید باشد.
بازدهم صفحه ۸۷

۲۸۰. **گزینه ۳** بندر هنگ‌کنگ یک ناحیه سیاسی ویژه و خودمختار محسوب می‌شود.
بازدهم صفحه ۱۱۹

۲۸۱. **گزینه ۱** هر ساعت برابر ۱۵ درجه اختلاف است و ۴۰ دقیقه دو سوم یک ساعت می‌باشد. با توجه به این نکته سؤال این‌گونه حل می‌شود.
 $\frac{2}{3} \times 15 = 10$
دوازدهم صفحه ۷۶

۲۸۲. **گزینه ۳** بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه ۱: «خود لیتوسفر تکه تکه است. گزینه ۲: «با جمع شدن دوباره انرژی زلزله رخ می‌دهد. گزینه ۴: «محل زمین‌لرزه و مرز صفحات ارتباط تنگاتنگی دارند.
دوازدهم صفحات ۸۳ و ۸۳

۲۸۳. **گزینه ۱** یکی از شروط انتخاب یک شهر به‌عنوان پایتخت، مادرشهر بودن است.
بازدهم صفحه ۱۲

۲۸۴. **گزینه ۳** این سؤال با کلمات بازی کرده است. عبارت‌های زیر را یاد بگیرید. مادرشهر = متروپل / کلان‌شهر = مگاسیتی / جهان‌شهر = ورلدسیتی
دوازدهم صفحات ۱۲ و ۱۳

۲۸۵. **گزینه ۲** کشتی‌های «رو - رو» جزء کشتی‌هایی هستند که وسایل نقلیه چرخ‌دار را جابه‌جا می‌کنند.
دوازدهم صفحه ۵۲

۲۸۶. **گزینه ۱** از آنجایی که موقعیت خود را نسبت به سایر پدیده‌ها توصیف کرده از موقعیت نسبی خود سخن گفته است.
صفحه ۱۶

۲۸۷. **گزینه ۲** برای داشتن دید کل‌نگر باید همه پدیده‌ها را در ارتباط با یکدیگر بررسی کرد؛ اما لازم نیست همه علوم را بلد باشیم.
صفحه ۷

۲۸۸. **گزینه ۲** نزدیکی به دریا موجب افزایش بارش در سواحل شمالی دریای خزر و عدم صعود هوای مرطوب و عدم بارش و موجب شرجی شدن هوای سواحل خلیج فارس شده است.
صفحه ۳۷

۲۸۹. **گزینه ۱** توضیح: تعداد سکونت‌گاه‌ها در مناطق پایکوهی (به علت آب‌وهوا) بیشتر و جمعیت آن‌ها متراکم‌تر است.
صفحه ۲۱

۲۹۰. **گزینه ۴** اختلاف دمای سالانه و روزانه از علل تولید انواع محصولات باغی در کشور ما است.
صفحه ۸۸

۲۹۱. **گزینه ۱** بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه ۲: «تبعید از مهاجرت به دلایل سیاسی است. / گزینه ۳: «سه نوع مهاجرت وجود دارد: ۱. داخلی ۲. خارجی ۳. به دلایل سیاسی / گزینه ۴: «ترک سرزمین و اسکان در سرزمین دیگر توصیف مهارت است. جابه‌جایی بین دو محله شامل این تعریف نمی‌شود.
صفحه ۶۷

۲۹۲. **گزینه ۱** بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه ۲: «در نواحی پرفشار، فرونشینی هوا مانع صعود هوا و در نتیجه بارش می‌شود. / گزینه ۳: «در مناطق قطبی به دلیل پرفشار بودن امکان صعود هوا وجود ندارد. / گزینه ۴: «این عبارت مربوط به دلیل دوم ایجاد بیابان‌ها؛ یعنی دوری از منابع رطوبتی است.
صفحه ۳۴